

Tisdagen den 29 november

Kl. 15.00

§ 1 Justerades protokollen för den 18 och 21 innevarande månad.

§ 2 Om åtgärder mot viss hälsofarlig modellera

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN erhöll ordet för att besvara *Eva Hjelmströms* (vpk) den 11 november anmälda fråga, 1977/78:142, till arbetsmarknadsministern, och anförde:

Herr talman! Eva Hjelmström har frågat arbetsmarknadsministern om han med anledning av ett aktuellt ärende rörande hälsofarlighet hos viss modellera avser att vidta åtgärder för att ändra lagstiftningen och för att omedelbart stoppa försäljningen av produkten. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Kontrollen av varor som kan vara skadliga för hälsan eller i miljön sker genom lagstiftningen om hälso- och miljöfarliga varor. Produktkontrollnämnden, som är den centrala myndigheten på området, har bl. a. till uppgift att avgöra huruvida viss vara med hänsyn till egenskaper och hantering är att anse som hälsofarlig.

Produktkontrollnämnden har i beslut som meddelades i juli 1977 uttalat att den aktuella modelleran är att anse som hälsofarlig. För hanteringen av vara som är att anse som hälsofarlig ställs i lagstiftningen upp krav och restriktioner i skilda avseenden. Bl. a. gäller att förpackning med sådan vara skall vara tydligt märkt med varningstext, som upplyser om de risker som är förbundna med varan, samt med anvisningar i övrigt om hur varan skall hanteras för att skada inte skall inträffa.

Produktkontrollnämndens beslut har överklagats i kammarrätten, som ännu inte avgjort besvären. Jag kan därför inte här uttala mig om vilka åtgärder som slutligen kan komma att vidtas beträffande den aktuella produkten.

När det gäller frågan om behovet av en skärpning av gällande lagstiftning vill jag framhålla att lagen om hälso- och miljöfarliga varor ger möjlighet till mycket ingripande åtgärder mot produkter som kan befaras medföra skada på människor eller i miljön. Föreskrifter kan meddelas om undersöknings- eller märkningsskyldighet och om försiktighetsåtgärder av olika slag som kan behövas för att hindra skada. Om så bedöms nödvändigt kan också förbud meddelas mot hantering av vara.

I första hand är det produktkontrollnämnden som har att bedöma hur ingripande föreskrifter som behövs. Jag utgår från att produktkontrollnämnden noggrant följer utvecklingen när det gäller den aktuella produkten och, om så bedöms behövt, vidtar ytterligare åtgärder.

Tisdagen den
29 november 1977

*Om åtgärder mot
viss hälsofarlig
modellera*

EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Redan 1975 slog en barnstuga i Partille larm om att en obehaglig gas hade utvecklats när modelleran Brenni av misstag bränts vid 300 grader. Att ett sådant misstag kunde ske är naturligt med tanke på att det är barn som handskas med produkten.

Vad som däremot inte är naturligt är för det första att vår lag tillåter ett företag att sälja klart hälsofarliga varor, i detta fall dessutom avsedda att användas i barnmiljöer. Vpk har i annat sammanhang krävt att det skall gälla omvänd bevisföring i sådana här fall. Företaget skall alltså bevisa en produkts ofarlighet, innan den över huvud taget får säljas. Barn och vuxna skall inte få vara försökskaniner på det här sättet.

För det andra är det inte naturligt att ett företag får förhåla ett ärendes behandling på det sätt som skett och att försäljningen fortfarande pågår två år efter det att man slagit larm. Det är inte nog med att försäljningen tillåts fortgå. Någon information har över huvud taget inte gått ut till barnstugorna, ungdomsgårdarna eller andra som köper produkten. Ingenting finns skrivet på paketen om att bensen kan utvecklas. Ingenting finns heller skrivet om att bensen är ett starkt cancerframkallande ämne som, om det redan från början fanns i modelleran, skulle leda till att denna klassades som gift och totalförbjöds. För vår lagstiftning är nu så egendomligt utformad att den är tillämplig först om en produkt innehåller eller behandlas med bensen, inte om ämnet bildas vid viss hantering. Jag tycker att det är helt ofattbart att man på detta sätt tillåter att människor för den heliga profitens skull skall utsättas för allvarliga hälsorisker.

Nu säger jordbruksministern att han inte här vill uttala sig om vilka åtgärder som slutligen kan vidtas beträffande den aktuella produkten. Han säger också att lagen ger möjlighet till mycket ingripande åtgärder. Men om det vore så, borde produkten redan nu vara totalförbjuden. Fallet visar tvärtom att lagstiftningen är otillräcklig. Det tycker nu inte jordbruksministern.

Jag vill ställa en följdfråga mot bakgrund av den tid som det har tagit från det att ärendet anhängiggjordes och fram till dess att produktkontrollnämnden fattat beslut, nämligen två och ett halvt år, och med tanke på att det kanske också kommer att dröja ytterligare några år innan ärendet är slutbehandlat: Är jordbruksministern beredd att förstärka produktkontrollnämndens resurser? Det är ju ändå skandal att behandlingen av ett ärende skall behöva ta så lång tid.

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Jag är medveten om att det finns risker med hanteringen av den i frågan berörda modelleran. De beräkningar som har gjorts visar att det, om denna modelleras hettas upp till högre temperaturer än vad som är avsett, kan bildas skadliga gaser. Det är också det som gjort att produktkontrollnämnden har ingripit mot produkten. Men eftersom detta ärende f. n. ligger hos kammarrätten för prövning, kan jag inte

nu närmare diskutera det beslut som nämnden har fattat.

Det är dock självklart att produktkontrollnämnden och andra berörda myndigheter också i fortsättningen måste bevaka hanteringen av den aktuella produkten. Som jag har nämnt tidigare ger lagstiftningen möjligheter till mer ingripande åtgärder om så skulle visa sig nödvändigt.

EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Jag kan konstatera att jordbruksministern inte svarade på min sista fråga, om den långa handläggningstiden.

Sedan vill jag bara beklaga att jordbruksministern, trots att han är medveten om att produkten utvecklar bensen, som är starkt cancerframkallande och som, om den fanns i leran redan från början, skulle innebära att produkten var totalförbjuden, inte tycker att lagstiftningen är otillräcklig. Jag har svårt att förstå ett sådant resonemang och att man inte i dag kan vidta några åtgärder för att stoppa försäljningen. Det är ju trots allt så att försäljningen i dag pågår och att en mängd personal och ett stort antal barn på barnstugorna och ungdomsgårdarna utsätts för detta ämne, som enligt vad produktkontrollnämnden klart har konstaterat är starkt cancerframkallande.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 3 Om förhöjt statsbidrag för avloppsreningsverk i Sotenäs kommun

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN erhöll ordet för att besvara *Karl-Erik Svartbergs* (s) den 17 november anmälda fråga, 1977/78:149, och anförde:

Herr talman! Karl-Erik Svartberg har frågat mig om jag avser att till riksdagen avge förslag om förhöjt statsbidrag för avloppsreningsverk i Sotenäs kommun.

Statsbidrag till avloppsreningsverk bestäms med hänsyn till reningsgraden vid verket och utgår normalt med lägst 30 % och högst 50 % av kostnaden. Bidrag till en och samma anläggning utgår med högst 5 milj. kr. om inte särskilda skäl att ge högre bidrag föreligger.

För vissa områden har genom beslut av riksdagen möjlighet införts att ge statsbidrag med mera än 50 %. Statsbidrag till reningsverk i Vindelälvsområdet har således kunnat utgå med högst 75 % för anläggningar som påbörjats före den 1 juli 1977. Förhöjt statsbidrag kan också utgå till reningsverk inom Torneträskområdet efter särskild prövning av regeringens.

Frågan om förhöjda statsbidrag till reningsverk i andra fall än de jag nu nämnt är föremål för prövning i årets budgetarbete. Med hänsyn härtill är jag i dag inte beredd att ge något besked när det gäller storleken

Nr 36

Tisdagen den
29 november 1977

*Om förhöjt
statsbidrag för
avloppsreningsverk i
Sotenäs kommun*

Tisdagen den
29 november 1977

*Om förhöjt
statsbidrag för
avloppsreningsverk i
Sotenäs kommun*

av det statsbidrag som kan komma att utgå till avloppsreningsverk i Sotenäs kommun.

KARL-ERIK SVARTBERG (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret. Det är inte alldeles uppmuntrande, men vi får se vad som kommer ut så småningom.

I den fysiska riksplaneringen har Bohusläns kustområde och skärgård satts i särklass i landet. Det är vi naturligtvis glada för. Det är fråga om ett av de viktigaste områdena för rörligt friluftsliv. Vi accepterar det i Bohuslän, men vi menar också att vi har rätt att ställa vissa krav. Länsstyrelsen har i länsprogrammet formulerat det ganska bra:

”Länsstyrelsen anser det inte vara rimligt att berörda kommuner, av vilka de flesta dessutom har låg skattekraft, skall stå för kostnader som förorsakas av turism och friluftsliv, som ansetts vara av nationellt intresse i området.”

Detta uttalande sammanfattar mycket bra den uppfattning som råder ute i kommunerna, tvärsöver alla partigränser, och som uttryckts av landstinget, Bohusläns skärgårdsråd m. fl. Faktum är att befolkningen flerdubblas på sommaren, och därför anser vi att regering och riksdag måste se till att samhället tar sin del av kostnaderna för det.

Sotenäs kommun uppvaktade regeringen för ett år sedan. Landshövdingen var med, ledamöterna på Bohusbänken i riksdagen var också med. Man angav då kostnaderna till 65–70 milj. kr. Med den inflation vi har i dag är väl kostnaden nu minst 80 milj. kr.

Man angav också att ett statsbidrag med 50 %, som också anges i svaret, skulle innebära en utdebitering ökad med 3:50 kr., i en kommun som redan i dag kommer upp i 30 kr. Den årliga skatte- och avgiftsökningen skulle bli mellan 2 000 och 2 500 kr. för en familj med normal inkomst. Även ett statsbidrag på 90 % skulle ge hög utdebitering och höga avgifter.

Jag angav i frågan att kommunen har en svag folkmängds- och näringslivsutveckling. Egentligen är det fel att tala om svag utveckling, för vi har en tillbakagång i både befolkningstal och näringsliv.

Jag vill gärna beröra formuleringen i slutet av svaret ”föremål för prövning i årets budgetarbete”. Innebär det att Sotenäs kommun kan påräkna ett besked när budgetpropositionen läggs fram i januari?

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Det löfte som jag avgav vid uppvaktningen av representanter för kommun och länsstyrelse samt riksdagsledamöter från Bohusbänken var att denna fråga skulle prövas i höstens budgetarbete. Så sker också.

När herr Svartberg tycker att svaret inte är särskilt uppmuntrande, vill jag svara att den här speciella frågan har tagits upp i ett flertal mo-

tioner, dock utan resultat. Att frågan, som jag anger i svaret, är föremål för prövning i budgetarbetet är ändå en positiv åtgärd.

Nr 36

Tisdagen den
29 november 1977

KARL-ERIK SVARTBERG (s):

Herr talman! Det positiva löftet i svaret tackar jag för, men jag vill påpeka att det högsta bidrag som anges i svaret och som hittills har utgått är 75 % av anläggningskostnaderna. Frågan är alltså om Sotenäs kommun med sin tillbakagång både inom befolkningen och i näringslivet – men denna svaga utveckling av Sotenäs kommun behöver vi ju inte gå närmare in på nu, eftersom vi kan resonera med Per Ahlmark om den frågan på fredag – kan bära en 25-procentig egenandel av kostnaderna. Det är därför som jag med den här frågan har velat trycka på om högre statsbidrag. Framför allt är det nödvändigt att komma över den femmiljonersgräns som nämns i svarets andra stycke.

Jag hoppas dock att ett positivt besked skall kunna lämnas till Sotenäs kommun; annars får vi väl fylla på med motioner.

*Om det primär-
kommunala ansvaret
för naturvårds- och
friluftslivsverksam-
het*

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Om det primärkommunala ansvaret för naturvårds- och friluftslivsverksamhet

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN erhöll ordet för att besvara *Karl-Erik Hälls* (s) den 7 november anmälda interpellation, 1977/78:61, och anförde:

Herr talman! Karl-Erik Häll har med hänvisning till ett förslag från naturvårdsverket om samordning av naturvårds- och friluftslivsverksamheten inom fjällområdet i Norrbottens län frågat mig om jag avser medverka till en sådan centralisering av beslutsbefogenheterna som naturvårdsverkets skrivelse innebär.

Naturvårdsverkets förslag är f. n. föremål för remissbehandling, varför jag inte nu är beredd att ta slutlig ställning till förslaget.

Av interpellationen framgår att Karl-Erik Häll hyser en allvarlig oro för att kommunernas inflytande när det gäller planeringsfrågor skulle minska. Jag vill framhålla att syftet med det förslag till samordning av naturvårds- och friluftslivsverksamheten inom fjällområdet i Norrbottens län som naturvårdsverket utarbetat i samråd med länsstyrelsen i Norrbottens län i första hand är att bättre samordna de uppgifter som naturvårdsverket och länsstyrelsen har när det gäller fjällområdena. Den föreslagna fjällheten skall således handha uppgifter som ligger inom naturvårdsverkets och länsstyrelsens kompetensområden. Kommunernas uppgifter inom de nämnda områdena berörs inte av förslaget.

För egen del vill jag framhålla att jag ser det som naturligt att de arbetsuppgifter det här är fråga om handläggs så nära de regionala och kommunala intressena som möjligt. Jag betraktar det också som självklart

*Om det primär-
kommunala ansvaret
för naturvårds- och
friluftslivsverksam-
het*

att det sätt på vilket de statliga myndigheterna organiserar sitt samarbete när det gäller naturvårds- och friluftslivsfrågor inte får begränsa kommunernas befogenheter i markanvändningsfrågor.

KARL-ERIK HÄLL (s):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka jordbruksministern för svaret på min interpellation.

Det framgår av svaret att förslaget nu är ute på remiss och att det därför inte är möjligt för statsrådet att ta slutlig ställning till förslaget. Jag har naturligtvis förståelse för det; jag vill säga att jag t. o. m. är glad för det.

Remissvaren kommer säkert att ge besked om att det inte bara är jag som är allvarligt oroad över att kommunernas inflytande i dessa frågor ser ut att bli mycket ringa eller kanske inget alls – detta naturligtvis under förutsättning att kommunerna får yttra sig. Min egen kommun, Gällivare, fick nämligen förslaget som en delgivning och fick själv begära hos departementet att få yttra sig. Jag utgår från att övriga berörda kommuner verkligen är med bland remissinstanserna.

Jag är däremot litet lugnare nu, sedan jag tagit del av svaret, där statsrådet poängterar det naturliga i att sådana här frågor handläggs så nära de regionala och kommunala intressena som möjligt.

Låt mig, herr talman, med en bild på TV-skärmen visa vilka områden det rör sig om.

Det är alltså fråga om praktiskt taget all mark ovanför odlingsgränsen ända upp till riksgränsen mot Norge och Finland: det är, såsom framgår av bilden, nästan hela Kiruna kommun, ca 60 % av Gällivare och Jokkmokks kommuner och nästan hela Arjeplogs kommun. Det är ofattbart stora områden. Enbart Gällivare kommun brukar populärt sägas vara lika stor som Skåne, Småland och halva Halland. Jokkmokk är ännu större, och Kiruna kommun är den största av landets kommuner. Till detta kommer Arjeplogs kommun.

Inom nästan hela detta område synes nu naturvårdsverket i stort sett – efter samråd – vilja besluta om vad som skall göras, när det skall göras och vem som skall göra vad. Detta med samråd vill jag f. ö. närmare beröra litet längre fram i mitt anförande. Undra då på att man i dessa kommuner börjar fundera på vartåt det hela bär hän.

Sätter man detta i samband med den proposition om obrutna fjällområden som nyligen lagts på riksdagens bord, med alla de begränsningar i markanvändningen som där föreslås, så finns det, som jag ser det, verkligen anledning till oro.

Att man dessutom föreslår att förslaget skall träda i kraft redan den 1 januari 1978 minskar sannerligen inte oron för att kommunernas reella inflytande går om intet. Jag utgår nu emellertid från att det måste bli fråga om en annan tidpunkt för ikraftträdandet och förhoppningsvis kanske ett helt annat förslag. Som motiv för en nyordning anför verket att ansvarsfördelningen i dag är alltför splittrad på många myndigheter

och organisationer.

Jag har sagt i min interpellation att någon form av samordning kan vara nödvändig men att formerna för denna samordning och även frågan om huvudmannaskapet bör kunna diskuteras.

Nu säger statsrådet i svaret att det endast är fråga om en samordning av det som i dag ligger inom naturvårdsverkets resp. länsstyrelsens kompetensområden. Jag kan tyvärr inte riktigt läsa förslaget på det sättet.

På s. 3 i den PM som är fogad till förslaget sägs: "Här inbegripes vissa uppgifter som myndigheterna uppdragit åt andra myndigheter, kommuner och organisationer."

Och vidare på s. 5 i samma PM: "I den mån utrymme och formella möjligheter föreligger för ytterligare arbetsuppgifter" – och så tillfogar man vissa riktlinjer härför, exempelvis "att arbetsuppgifterna är förenliga till sin karaktär – att berörda myndigheters och allmänhetens kontakter med skilda frågor underlättas".

Det torde inte vara så stora skillnader när det gäller att exempelvis bygga och driva anläggningar för det rörliga friluftslivet var de än är belägna i hela detta stora område.

Allt detta tyder enligt min mening på att man avser – fortfarande möjligen efter samråd – att få bestämma även vad som skall göras eller inte göras inom hela området.

För att utföra dessa uppgifter avser man att bygga upp en helt ny fjällenheter, förslagsvis lokaliserad till Jokkmokk.

Under rubriken Styrning – samråd och beslutsfunktioner säger man på s. 4 i nämnda PM: "Styrning av fjällenheter avses ske genom en samrådsgrupp i vilken ett lika antal ledamöter från naturvårdsverket och länsstyrelsen ingår." Var har vi kommunerna i det sammanhanget?

Vidare säger man att denna samrådsgrupp *inte* skall ha någon egentlig beslutsfunktion. Nej, beslutet skall fattas av naturvårdsverket och länsstyrelsen. En samrådsgrupp utan bestämmande funktion, där dessutom kommunerna inte är med, är vad förslaget innebär. Det kan inte jag vara nöjd med, och jag tror inte heller att kommunerna kan vara det.

Så litet om samråd. Herr talman! Vad betyder egentligen samråd? Jag har under några år som facklig ombudsman fått erfarenhet av vad samråd kan vara värt. Efter samråd skall ju beslut fattas, och därvid är värdet av samrådet helt beroende av hur mycket den beslutande funktionen beaktar vad som framkommit vid samrådet. Mer förpliktande är inte samrådet i och för sig. Så blir säkert fallet även här. Det är t. o. m. så att jag befarar det värsta, då man inte ens i förslaget har tagit med kommunerna i samrådsgruppen.

Jag har även några exempel på samråd i något annan form. Under den tid då fjällplaneringen pågick i min hemkommun var ju avsikten att denna fjällplanering skulle ske i samråd med kommunen. Det samrådet inskränkte sig faktiskt till att kommunen fick tillfälle att yttra sig över två skrivelser.

Nr 36

Tisdagen den
29 november 1977

*Om det primär-
kommunala ansvaret
för naturvårds- och
friluftslivsverksam-
het*

Tisdagen den
29 november 1977

*Om det primär-
kommunala ansvaret
för naturvårds- och
friluftslivsverksam-
het*

En annan form av kanske inte direkt samråd är remissförfarandet, men när det gäller remissvaren till den proposition jag nyss nämnde om obrutna fjällområden kunde jag konstatera att man inte på något sätt fäst uppmärksamhet vid de synpunkter som lämnats från Gällivare kommun och länsstyrelsen i Norrbotten. Jag tror därför att detta med samråd kan vara litet förledande, och jag är som sagt inte alls nöjd med att man vill bedriva verksamheten på dessa grunder.

Så till den föreslagna fjällenheten och dess lokalisering.

I den mån det blir en sådan fjällighet har jag inget att invända emot att den förläggs till Jokkmokk. Den kommunen är sannerligen – som för resten många Norrbottenskommuner – i stort behov av varje sysselsättningsobjekt. Det torde dock vara litet optimistiskt när man i förslaget utgår från att Jokkmokk kommer att få flygförbindelse. Att bygga och framför allt att driva en reguljär flygplats är en mycket dyr historia för en kommun. Jag tror inte att detta med flygförbindelse är något avgörande för fjällighetens effektivitet och funktion. Det är klart att om en sådan enhet har en huvudman i Stockholm kanske kravet på flygförbindelse blir större. Men jag anser att det förhållandet att Jokkmokk ligger centralt inom det berörda området är en av de viktigare faktorerna. Huruvida en ny enhet i den form som nu föreslås är nödvändig för att nå avsedd effekt vill jag inte uttala någon mening om.

Domänverket med, som jag upplever det, väldokumenterad erfarenhet i dessa frågor tycks vara tveksamt till en sådan ordning. Själv är jag tveksam så till vida att jag vill ifrågasätta om inte kommunerna tillsammans med redan befintliga regionala organ skulle kunna ta på sig det ansvar och de arbetsuppgifter som den nya fjälligheten i förslaget avses att få. Både de berörda kommunerna och de regionala organen, som t. ex. länsstyrelsen och lantbruksnämnden i Norrbottens län, torde ha all den erfarenhet och kunskap som erfordras för att leda en sådan här verksamhet.

Enligt min uppfattning skall inga nya organ inrättas, förrän man ordentligt har undersökt möjligheten att utnyttja vad man redan har. Byråkratier behöver ingen extra stimulans – den behöver i stället en fast styrning. Det tror jag att statsrådet håller med mig om.

Till slut, herr talman, tillåter jag mig att med grund i statsrådets svar hoppas på att kommunerna, när det slutgiltiga beslutet skall fattas, kommer att få den centrala roll i denna fråga som erfarenhet och kompetens berättigar dem till.

Det skulle efter det svar jag har fått i dag förvåna mig mycket, om man i det kommande beslutet ställer kommunerna utan reellt inflytande i dessa ärenden, som är av utomordentlig betydelse för fjällkommunernas framtida existens och utveckling.

Än en gång vill jag tacka för ett i grunden positivt svar i det förhoppningsvis preliminära läge som ärendet befinner sig i.

§ 5 Föredrogs och hänvisades

Motioner

- 1977/78:137 och 138 till utbildningsutskottet
1977/78:139 och 140 till socialförsäkringsutskottet
1977/78:141 till socialutskottet
1977/78:142–145 till civilutskottet
1977/78:146 och 147 till näringsutskottet
1977/78:148 till skatteutskottet
1977/78:149 och 150 till näringsutskottet
1977/78:151 till skatteutskottet
1977/78:152–156 till näringsutskottet
1977/78:157 till skatteutskottet
1977/78:158 till näringsutskottet
1977/78:159 till skatteutskottet
1977/78:160 till lagutskottet
1977/78:161–163 till näringsutskottet
1977/78:164–172 till civilutskottet
1977/78:173 till arbetsmarknadsutskottet
1977/78:174 punkterna 1–4 till civilutskottet
punkterna 5 och 6 till socialförsäkringsutskottet
1977/78:175 till civilutskottet
1977/78:176 till näringsutskottet
1977/78:177 punkten 1 till näringsutskottet
punkten 2 till skatteutskottet
1977/78:178 till lagutskottet
1977/78:179 till konstitutionsutskottet
1977/78:180–184 till civilutskottet
1977/78:185 punkten 1 till socialutskottet
punkten 2 till socialförsäkringsutskottet
punkterna 3–7 till civilutskottet

§ 6 Föredrogs men bordlades åter

- Konstitutionsutskottets betänkanden 1977/78:1, 9, 11–13, 15, 17 och 18
Skatteutskottets betänkande 1977/78:13
Lagutskottets betänkande 1977/78:6
Socialutskottets betänkanden 1977/78:7 och 9–11
Kulturutskottets betänkanden 1977/78:13 och 14
Utbildningsutskottets betänkanden 1977/78:6–8
Trafikutskottets betänkande 1977/78:3
Näringsutskottets betänkanden 1977/78:11, 17, 19 och 20
Arbetsmarknadsutskottets betänkanden 1977/78:10–13

§ 7 Anmäldes och bordlades

Utrikesutskottets betänkande

- 1977/78:3 med anledning av motion om översyn av bestämmelserna rörande krigsmaterielexport

Nr 36

Tisdagen den
29 november 1977

Försvarsutskottets betänkanden

- 1977/78:1 med anledning av propositionen 1976/77:157 om inriktning och organisation av försvarets hundskolas verksamhet jämte motioner
1977/78:2 med anledning av motion om kassett-TV till de svenska FN-bataljonerna
1977/78:3 med anledning av motion om förvaringen av militära tjänstevapen
1977/78:4 med anledning av motion om överbefälhavarens direktivrätt till försvarets forskningsanstalt

§ 8 Anmäldes och bordlades

Motioner

- 1977/78:186 av *Bengt Fagerlund m. fl.*
1977/78:187 av *Olof Palme m. fl.*
med anledning av propositionen 1977/78:25 med förslag om tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1977/78

1977/78:188 av *Olof Palme m. fl.* med anledning av propositionen 1977/78:31 om riktlinjer i den fysiska riksplaneringen för vissa s. k. obrutna fjällområden

1977/78:189 av *Olof Palme m. fl.*
1977/78:190 av *Olof Palme m. fl.*
med anledning av propositionen 1977/78:40 om åtgärder för att främja de mindre och medelstora företagens utveckling

1977/78:191 av *Lennart Andersson m. fl.* med anledning av propositionen 1977/78:41 om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385) m. m.

1977/78:192 av *Olof Palme m. fl.* med anledning av propositionen 1977/78:47 om åtgärder för att underlätta strukturomvandlingen inom specialstålindustrin och stålgljuteriindustrin

1977/78:193 av *Alf Wennerfors m. fl.* med anledning av propositionen 1977/78:48 om skatteutjämning i Stockholms läns landstingskommun

1977/78:194 av *Olof Palme m. fl.* med anledning av propositionen 1977/78:57 om riktlinjer i den fysiska riksplaneringen för vattendrag i norra Svealand och Norrland

1977/78:195 av *Olof Palme m. fl.* med anledning av propositionen 1977/78:59 om särskilt arbetsmarknadspolitiskt stöd inom stålindustrin m. m.

1977/78:196 av *Stina Andersson och Pär Granstedt*

1977/78:197 av *Margareta Andrén*

1977/78:198 av *Bengt Fagerlund m. fl.*
 1977/78:199 av *Gustav Lorentzon m. fl.*
 1977/78:200 av *Sven Mellqvist m. fl.*
 1977/78:201 av *Ingvar Svanberg m. fl.*
 1977/78:202 av *Ingvar Svanberg m. fl.*
 1977/78:203 av *Ingvar Svanberg m. fl.*
 1977/78:204 av *Lars Werner m. fl.*
 1977/78:205 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av propositionen 1977/78:25 med förslag om tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1977/78

§ 9 Anmälan av interpellation

Anmäldes och bordlades följande interpellation som ingivits till kammarkansliet

den 29 november

1977/78:82 av *Paul Jansson (s)* till industriministern om åtgärder för att trygga sysselsättningen i Skaraborgs län:

Sysselsättningen i Skaraborgs län har genom åren varit ganska stabil. Eftersom länets näringsliv hittills varit mindre känsligt för konjunktursvängningarna har sysselsättningen kunnat hållas på en jämförelsevis hög nivå. Medan man haft svårigheter i andra län och regioner har Skaraborg hittills undgått att drabbas av sysselsättningskriser i någon större omfattning, om man bortser från tekoindustrin, vars strukturomvandling drabbat länet synnerligen hårt och där Falköpings- och Skövde-regionerna blivit mest utsatta.

Under det senaste året har emellertid en markant försämring ägt rum då det gäller sysselsättningen i Skaraborgs län. Orosmolnen börjar nu på allvar hopa sig över länets arbetsmarknad, och varsel om uppsägningar och permitteringar duggar tätt från nästan varje ort i länet.

Sälunda kan konstateras att närmare 2 300 personer hittills i år har berörts av varsel i någon form; detta har skett under tiden den 1 januari till den 1 november. Detta skall då jämföras med förhållandena under 1976, då endast ca 900 personer berördes av motsvarande varsel. I oktober månad i år var drygt 3 000 arbetslösa, medan antalet lediga platser var ca 2 000. Det bör även observeras att 1 230 personer i oktober månad var sysselsatta i beredskapsarbeten och inte mindre än 3 272 personer i arbetsmarknads- och företagsutbildning.

Detta visar att sysselsättningsläget i Skaraborg under det senaste året har försämrats på ett mycket påtagligt sätt. Totalt är det ett 60-tal företag i länet som berörts av nedläggning, permitteringar eller andra inskränkningar i driften.

Ser man på de olika branscherna finner man att det framför allt är två sektorer som under det senaste året fått en avsevärt försämrad systerställning. Det gäller möbelindustrin och verkstadsindustrin.

Inom möbelindustrin är totalt 869 personer berörda av nedläggningar eller driftinskränkningar. Motsvarande antal för verkstadsindustrin är 695 personer.

Även inom cementindustrin är svårigheterna uppenbara; där har närmare 300 personer berörts under året, varav 244 blivit utan arbete på grund av att industrier lagts ned.

Olika orter i länet kommer uppenbarligen att drabbas mycket hårt av den pågående utvecklingen inom länets industri. Möbelindustrins stora problem kan exempelvis bli förödande för en kommun som Tibro, då den ortens näringsliv nästan helt är inriktat på möbeltillverkning.

Inom länets primära centrum, nämligen Skövde- och Lerumregionen, har närmare 1 000 arbetstillfällen försvunnit sedan 1976. Detta hänger främst samman med neddragningen inom bilindustrin, där Volvo Skövdeverken svarar för en minskning med 793 arbetstillfällen. Vidare hotas Brasons Konfektion i Skövde med nedläggning under 1978, varvid ytterligare ca 135 personer, huvudsakligen kvinnor, skulle bli utan arbete.

Vid Marbodals industrier i Tidaholm, som har 828 kollektivanställda och främst tillverkar köksinredningar och skåp för bostadssektorn, införs nu fyradagarsvecka för ca 700 anställda på grund av minskad efterfrågan på företagets produkter.

Det mest allvarliga i den nuvarande situationen på länets arbetsmarknad är emellertid enligt min mening att ungdomsarbetslösheten ökar mycket kraftigt. Sålunda kan man konstatera att antalet arbetslösa ungdomar i Skaraborgslän har ökat med över 50 % på ett år. I sammanhanget vill jag hänvisa till vårt partis krav på tillsättande av en kommission med vittgående befogenheter att bekämpa ungdomsarbetslösheten. Som ett ytterligare led i dessa strävanden har socialdemokraterna i Skaraborg krävt att en samrådsgrupp bildas på länsplanet, bestående av representanter för länsarbetsnämnden, landstinget, länets kommuner, LO- och TCO-distrikten samt länets näringslivskommitté, vars uppgift skall vara att i samarbete med politiskt ansvariga organ vidtaga omedelbara åtgärder för att bekämpa ungdomsarbetslösheten i Skaraborgs län.

Mycket av de svårigheter man i dag upplever på svensk arbetsmarknad är ett resultat av den borgerliga regeringens politik, inte minst på det ekonomiska området. Den rekordhöga inflationen, momshöjningen och devalveringen har medfört att köpkraften i avsevärd grad har minskat för majoriteten av landets löntagare.

Detta tillsammans med ett alltför lågt bostadsbyggande kan få katastrofala konsekvenser för möbelindustrin, verkstadsindustrin och byggnadsindustrin. Det är vidare viktigt att regeringen i sina försök att lösa kriserna inom storindustrin – såsom stål- och varvssektorn – inte glömmer bort den mindre och medelstora industrin, som huvudsakligen är hänvisad till hemmamarknaden för att finna avsättning för sina produkter.

I annat fall blir sysselsättningssvårigheterna ännu större i ett län som Skaraborg, som huvudsakligen har sin industri baserad på mindre och medelstora företag.

Med stöd av det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till industriministern ställa följande frågor:

1. Är statsrådet beredd att vidtaga åtgärder som syftar till en bättre sysselsättning i Skaraborgs län?

2. Är statsrådet beredd att medverka till att de mindre och medelstora företagen, som huvudsakligen är hänvisade till hemmamarknaden, kan finna en bättre avsättning för sina produkter?

3. Om den av oss socialdemokrater föreslagna samrådsgruppen på länsplanet med uppgift att bekämpa ungdomsarbetslösheten kommer till stånd, kan den då påräkna regeringens aktiva stöd?

§ 10 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 28 november

1977/78:168 av *Jörn Svensson* (vpk) till justitieministern om åtgärder mot tvångsingripanden i vissa ärenden rörande vårdnad av barn:

I ett aktuellt fall riskerar en 11-årig pojke att mot sin klart uttalade önskan tvångsvis skiljas från den förälder han vill stanna hos. Situationen är i detta fall – liksom i åtskilliga andra – konsekvensen av en vårdnadsdom, som grundats på konservativa värderingar och nonchalans mot barnens inställning. Med anledning av de principiella problem som blotats genom det nu aktuella fallet får jag ställa följande fråga till justitieministern:

Vad avser regeringen göra för att tvångsingripanden, vilka hindrar barnet att stanna i en miljö där det uppenbart själv vill vara, skall kunna undvikas?

1977/78:169 av *Sten-Ove Sundström* (s) till industriministern om åtgärder för att trygga bilföretaget Matreco's utbyggnadsplaner i Luleå:

Under 1976 offentliggjorde bilföretaget Matreco Handels AB planer på att utöka sin verksamhet i Luleå. Den nya verksamheten skulle bestå av montering av traktorhytter samt slutmontering och färdigställande av företagets importerade motorfordon. För att klara den nya verksamhetens omfattning och kunna bereda de anställda en tillfredsställande arbetsmiljö planerades en ny anläggning vid Gammelstad ca 5 km norr om den nuvarande. Den vidgade verksamheten beräknades ge 50–60 nya arbetstillfällen.

Nr 36

Tisdagen den
29 november 1977

*Meddelande
om frågor*

Efter det att Matrecos planer offentliggjorts har i massmedia förts en debatt huruvida företagets planer är lämpliga ur försvarspolitisk synpunkt. Denna debatt har tidvis tagit sådana former att de anställda vid företaget känt sig utpekade som s. k. säkerhetsrisker. Detta i kombination med att Luleå och Norrbotten riskerar att förlora välbehövliga arbetstillfällen föranleder mig att ställa följande fråga till industriministern:

Vilka initiativ avser statsrådet ta för att trygga Matrecos utbyggnadsplaner i Luleå?

§ 11 Kammaren åtskildes kl. 15.31.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert